

3 Highlights på Museer: Heerup Museet

Da Rødovre Kommune i 1995 sagde ja tak til en større donation af Heerup værker og personlige genstande fra kunstnerens enke Marion Heerup stod det klart, at det ikke var muligt at oprette et museum i det, der engang var Heerups arbejdsplads og have. I stedet søgte man et sted i Rødovre med samme folkelige forankring og fandt det i medborgerhuset Rødovregaard.

Det nye museum for den lokal forankrede, men internationalt kendte kunstner Henry Heerup, blev tegnet af arkitekt, m.a.a. Bernd Kjelland. Det samlede areal er 425 m². Bygningen indeholder 200 m² udstillingssale, indgangsparti med museumbutik, toiletforhold samt et kældermagasin på 150 m². Arkitekt Bernd Kjelland har arbejdet intenst med lysforholdene. Dagslyset i udstillingssalen falder ind gennem et rytterlys i tagets øverste del. Lyset fra nord er oftest et køligt lys, hvorimod lyset fra sydsiden indeholder det varme lys. I rytterlyset er placeret langsgående lameller på ca. 4 meter, der er bevægelige. Således kan det kolde og det varme lys blandes.

Rødovregaard er den sidste store gård, der er tilbage af den gamle Rødovre landsby. Gården har tilhørt den samme slægt i næsten 200 år. Siden 1770 har fire generationer af familien Sørensen haft ejendommen, hvis jorde strakte sig fra Roskildevej i syd til den nuværende Rødovre Parkvej i nord. I 1967 købte Rødovre Kommune gården, overtog i 1976 brugsretten, renoverede bygningen og lod den indrette til medborgerhus. I dag er Rødovregaard et levende aktivitetshus, hvor kommunens foreninger gratis kan låne lokaler til afholdelse af kulturelle arrangementer.

Den 1. maj 2000 indviedes det nye museum for den folkekære kunstner Henry Heerup i Rødovre. Hurtigt måtte museet dog lukkes igen på grund af uforudsete fugtproblemer, hvilket gør, at Heerup Museum figurerer i diverse quiz'er som det museum, der både åbnede og lukkede same dag! Da museet genåbnede 20. januar 2001 stod omtrent 4000 besøgende på én weekend i kø for at opleve åbningsudstillingen "Heerup Museum – Maleri, grafik, skulptur".

Henry Heerup blev født d. 4. november 1907 og fik navnet Henry Christensen. Hans mor Sara Lolia Anna Christensen, kaldet Sera, var 40 år og bestyrer i sin onkels herreekviperingsbutik på Nørrebrogade, da hun blev gravid uden for ægteskab. På trods af de svære betingelser klarede Sera og Henry sig i hverdagen, ikke mindst takket være Seras store familie. Ofte tilbragte Heerup flere timer i butikken, hvor han bl.a. legede med onklens hund Rørbus. Allerede da Henry var lidt over et år, ændrede hans mor efternavnet til Herup – med ét e. Hvad der lå bag hendes beslutning ved vi ikke, men både Christensen og Herup var navne i hendes familie. Finurlig som altid yndede Heerup selv at signere sine værker som Heerup med to e'er. Når nogen senere spurgte den lille dreng med den store fantasi, hvem hans far var, svarede han altid, at han var "kejser af kinesiens land".

Heerups barndomshjem var en lejlighed på 5. sal ved Nørrebro Runddel. Der sidder i dag en mindeplade ved opgangen. Der var udsigt over Assistens Kirkegården, og Heerup blev tidligt fortrolig med de mange gravsteder for kendte danskere. Hans foretrukne var livet igennem H. C. Andersens grav, som han hvert år opsøgte for at synge fødselsdagssang for den berømte kunstnerkollega. H.C. Andersen var en af Heerups "helte", og man kan finde hans karakteristiske profil samt elementer fra eventyr som "Den grimme ælling" og "Toppen og bolden" i mange af Heerups værker. Barndomsårene og fantasien var således en stærk inspirationskilde.

1910 - 1920

3 Highlights på Museer: Heerup Museet

Som ung dreng gik Heerup på Charlottegade Skole i årene fra 1914 - 22. Skolen var ikke Heerups yndlingsbeskæftigelse. Især regning voldte ham vanskeligheder, og han brugte i stedet tiden på at iagttage og tegne sine omgivelser. De tidligste tegninger vi har fra Heerups hånd stammer fra 1917 - 20, og forestiller bl.a. en fugl, en soldat og onklens hund Rørbus. I Heerup Museums samling findes en stor mængde tegninger fra skitseblokke eller på små papirstykker, der akkurat kunne ligge i en bukselomme. Heerup brugte disse tegninger som et lager af tanker og ideer, han senere kunne opsøge, og det at tegne betød livet igennem noget særligt i hans kunstneriske virke. "Hvor er det dejligt at rode i sit tegneskab og gense, fra tid til anden, de mange skitser og mere færdige tegninger, som åbenbarer sindets inderste bevægelser og fortæller om øjets oplevelser", skriver Heerup om sit forhold til tegningen.[1]

Det travle hverdags- og byliv i 1920'erne gjorde desuden stort indtryk på den unge Heerup. Sporvogne, cykler, legende børn og stærke skraldemænd dukker senere op i hans værker. En særlig forkærlighed havde den unge Heerup for netop skraldemanden:

"Den kubiske kasse, han går med. Og hans krop, der bliver et levende ornament med kassen. Og den spiralbevægelse, der ligger i, at han løfter kassen op på nakken. Det har associationer til éns barndoms morgener, da man blev vågnet op med raslen fra skraldevognene.. Skraldemanden er et symbol på de døde tings atterdød. De ting, folk bruger i deres liv, bliver smidt væk og dør på den måde." [2]

Som tingfinder og udpræget samler fandt Heerup stor symbolsk værdi i skraldemandens morgenfærd. Særligt de originale skraldeskulpturer af alt fra gammelt legetøj til cykeldele og kapsler er forbundet med skraldemanden og genbrugstanken. "Alting har en sjæl", erklærede han ofte som en påmindelse om barndommens trange vilkår, men også som en hyldest til hverdagen, det levede liv og ikke mindst naturen. Skraldemanden var om nogen en personificering af Heerups ønske om at give samfundets og hverdagens skrald og kasserede genstande nyt liv.

1920 - 1930

Allerede som 14-årig forlod Heerupskolen og søgte en læreplads. I begyndelsen prøvede han kræfter med at arbejde som hhv. stentrykker, skiltemaler, litograf og bronzestøber, men den unge Heerup var ikke glad for ensformigt arbejde og alt for faste rammer. Friheden fandt han først med jobbet som cykelbud, der gjorde det muligt for ham at være udenfor samt at gøre afstikkere til f.eks. Statens Museum for Kunst for at studere Rembrandts maleteknik.

Den unge Heerup var allerede da optaget af at blive en rigtig kunstner, og Sankt Hans aften 1924 maler han sit allerførste oliemaleri. "Ulvedalsegen", som han kaldte det, blev til for foden af en af Dyrehavens gamle ege, og var for Heerup synonymt med hans egen kunstneriske fødsel. Derfor fejrede han også 10, 15, 20, 25 og 30 års jubilæet med manér. Så sent som i 1969 maler han desuden "Drengen i Ulvedalsegen", hvor han genskaber oplevelsen med modne kunstneriske øjne og ekspressiv kolorit. Mindet om de første erfaringer med maleriet var stærkt hos Heerup.

"Jeg har jo tegnet længe før den tid. Men det var den dag, jeg sad med det autoriserede materiale. Ligesom de professionelle. Farven i billedet er meget svag, men der er noget fint over den. Jeg husker første gang, jeg malede efter et æble. Æblet var rødt på den ene side og gult på den anden side. Der lå en verden af magi i det. Og så det at du laver en cirkel og laver den ene halvdel rød, den anden gul. Det er ligesom man havde opfundet æblet selv. Eller som om det ene æble havde født det andet æble." [1]

Samme år maler han sit første selvportræt i naturalistisk stil iført malerkittel og med blyant og tegneplade i hånden. Med en blanding af ro og dyb koncentration i øjnene afspejler dette tidlige værk Heerups kunstneriske ambitioner og særlige talent. Han modtager undervisning i croquis og tegning hos maleren Helge Helme samt på Niels W. Rasmussens malerskole, og i 1927, blot 20 år gammel, bliver han optaget på Det Kgl. Kunstakademis Malerskole.

3 Highlights på Museer: Heerup Museet

Heerup huskede Akademiet som sin ungdoms bedste tid. I Decembristernes udstillingskatalog fra 1954 skriver han: "Her er jeg igen (Aargang 1907). Paa Akademiet var der Hyggeligt – Det er Nu ikke Lyv. Med Kammerater Her Paa Høst og Decembristerne i Tankerne. Saa Forskellige Vi Er Jo. Men brænder Dog af Samme Ild." Studietiden fra 1927-32 former i høj grad Heerup, og professorerne på Akademiet bliver betydningsfulde bekendtskaber. Symbolisten Ejnar Nielsen viser med sit blik for maleriets ekspressive kvaliteter stor interesse for Heerups udtryk og tekniske kunnen, og Aksel Jørgensen åbner om nogen den unge kunstners øjne for såvel grafikken som hverdagens motiver. Foruden disse vigtige inspirationskilder tænkte Heerup altid tilbage på sammenholdet blandt de studerende med stor glæde.

1930 - 1940

1930'erne er produktive og givende år for Heerup. Han bliver færdig på Kunstakademiet, og karrieren begynder for alvor at tage fart med en række udstillinger som gæst hos Corner i 1932, på Kunstnernes Efterårsudstilling i 1933 samt ikke mindst på Liniens store udstilling i 1934. "Samarbejde var der. Vi brændte for den samme sag,"[1] fortalte Heerup senere om denne afgørende udstilling i vennelag, hvor også Richard Mortensen, Ejler Bille, Hans Øllgård og Wilhelm Bjerke Petersen deltog. På udstillingen præsenterer Heerup for første gang sine opsigtsvækkende skraldeskulpturer eller "Skraldemodeller", som han kaldte dem:

"Ingen Snobberi Hverken Op eller Ned. Ethvert Menneske laver Sin "Skraldemodel". Begynd nu. Alt Kan bruges. Et "konstværk" Blir ikke Bedre Fordi Det Er Holdbarere. "Mit Bedste Kunstværk" Er ikke "Venus til Hest" i Guld Graver Ramme, Bispestav eller Marmor Ur. Smadder Fint Porcelæn. Kejserlig Klingeling. "Mit Kunstværk" er Ligetil og De Farvede Steder Gir Det Hele Den Kontrast og Rigdom Som Opvejer Guld og Marmor." [2]

Skraldemodellerne var udtryk for Heerups enorme skabertrang og kærlighed til selv de mest undseelige materialers liv og sjæl. Han udforsker på dette tidspunkt en lang række forskellige teknikker og materialer. I 1930 hugger han f.eks. sit første værk: Et 16 x 16 cm marmorrelief af Sera i profil, lavet med skruetrækker og hammer og indrammet af gamle brædestumper i forskellige farver. Heerups huggeteknik forekommer nogle ret primitiv. På Kunstakademiets Billedhuggerskole får han af Professor Utzon-Franck at vide, at han savner forudsætningerne for at blive billedhugger.[3] Ikke desto mindre er hans stenskulpturer fantasifulde, formfuldendte og ofte farverige. Heerup udfører også en række ler- og plastelina figurer af forskellige dyr i Zoologisk Have. Det er dog skraldemodellerne og de mange stenskulpturer, som i dette årti er med til at give Heerup den første berømmelse. Sammen demonstrerer de hans unikke fantasi, nysgerrighed og arbejdsiver.

I denne vigtige tid forelsker Heerup sig. Han kaster sin kærlighed på den bornholmske væver Emilie Westh, kaldt Mille, og de bliver som nogle af de første i vennekredsen gift i 1933. Sammen flytter de ind i en lille toværelses lejlighed i Gothersgade, der fungerer både som udstillingsrum og hjem samt mødested for vennerne fra Linien. Heerups mor Sera flytter også med fra Nørrebrogade til Gothersgade, måske for at hjælpe til i hverdagen, for i 1934 kommer en lille ny Heerup til verden. Sønnen Ole vækker stor glæde, og mens bleerne hænger til tørre i stuen, hugger den altid flittige Heerup sten i opgangens lille gård.

I 1935 får Heerup desuden et rejselegat. Han inviterer Mille til Jelling for at se Jellingestenene, med Heerups egne ord "det betydeligste udendørs stenarbejde, vi har i landet." Jellingestenenes ornamentik inspirerer Heerup til motivet tæppebankeren, hvis sirlige mønster og svungne linjer kan spores i mange af hans værker. Året efter flytter familien fra København til et lejet hus med have på Rødtjørnevej i Vanløse. Her får Heerup for alvor mulighed for at hugge i sten udenfor. Han fylder hurtigt haven med et væld af stenskulpturer. Samme år kommer Nanna Heerup (gift Hertoft) til verden. Familiens hverdag og ikke mindst børnenes ubekymrede leg inspirerer Heerup til en række familie billeder, som alle markerer hans særlige univers af uskyld, barnesind og hverdagssymbolik.

3 Highlights på Museer: Heerup Museet

1940 - 1950

Gode venskaber var ofte udgangspunktet for Heerup, både på Kunstakademiet og i relation til projekter og salg senere hen. I 1940'erne fortsætter han med at udstille og arbejde i vennelag. I 1941 deltager han for første gang på Høst udstillingen (da kaldt Corner- og Høst udstillingen), hvor han frem til 1948 udstiller samlet set mere end 400 arbejder - et vidnesbyrd om en allerede overvældende produktivitet. Samme år laver han forsiden til første nummer af tidsskriftet Helhesten, som vennen Robert Dahlmann Olsen er redaktør for. Krigen raser i Europa, og mange danske kunstnere samles for at komme igennem en turbulent tid. Helhesten bruges som overskrift for disse bestræbelser: trebenet og til tider hovedløs varsler den i folketroen dødens komme. Den er et kraftfuldt symbol på krigens kaos og rædsler, og fra 1941-44 udfører kunstnerne omkring Helhesten et vigtigt oprør mod besættelsesmagten og kunstens indskrænkede frihed.

For Heerup er årene omkring 2. verdenskrig frugtbare. Hans grafiske produktion tager fart, og særligt farvegrafikken udforskes og udvikles under krigen. Trykket "Skraldevognen" fra 1943 er et bemærkelsesværdigt dystert eksempel. Her personificeres døden i en vognkusk, hvis lad er fyldt med skrald og sammenpressede menneskekroppe. Det er juletid, og der er stjerner på toppene af juletræerne i baggrunden, men stemningen er utryk og understreges af den tætte blodrøde himmel samt hestens unaturligt gule farve. Dette værk skal ses i sammenhæng med resten af Heerups produktion i disse år, som også viser mere livsbekræftende motiver og toner. Typisk for Heerup ser man i en lang række værker en polarisering mellem det gode og det onde via henholdsvis dødssymboler som korset, manden med leen og den sørgende enke samt livs- og frugtbarhedssymboler som livmoderen, fostret, livshjulet og ikke mindst hjertet. Trods krigens rædsler er Heerup således stadig præget af stor livsappetit. I maleriet "Fredsklokken" fra 1944 maler han sig selv og Mille nøgne som Adam og Eva. I baggrunden ses krigens faldskærmstroppe, bombefly og brændende vinduer, men øverst i midten troner kirkeklokken og den lilla due som håbefulde fredsbebudere.

Flere af de involverede kunstnere fra Helhesten fortsætter deres arbejde i kunstnersammenslutningen CoBrA fra 1948-51 - heriblandt også Heerup. Navnet var en sammenstilling af Copenhagen, Bruxelles og Amsterdam, byerne hvor de medvirkende kunstnere stammede fra. Væsentligt for projektet var ønsket om at forbinde en række europæiske lande og komme videre efter krigens lukkethed og ubærlighed. CoBrA var på ingen måde en bestemt teori, isme eller doktrin men tværtimod indbegrebet af den spontane og frie kunstneriske ånd, og under overskriften fri fantasi, umiddelbarhed og spontanitet finder CoBrA-kunstnerne stor inspiration i barnesindet og det ubevidste samt i nordisk folkekunst og mytologi. Heerups univers er sprængfyldt med sådanne motiver og tematikker, og særligt hans stensulpturer vækker stor begejstring og beundring hos medlemmerne.

Samtidig sker der store ændringer i Heerups privatliv. I 1945 bliver han under fredelige omstændigheder skilt fra Mille. Hun bliver boende i Vinkelager, og han kommer af og til forbi til aftensmad. Parret holder kontakten frem til Heerups død. I 1945 køber Heerup Kamstrupvej 96 – en udstykning af en gartnerigrund i et kommende villakvarter. Her flytter han i 1946 ind med hele 14 flyttelæs stensulpturer og begynder sit fremtidige liv i forstaden Rødovre. Få år efter, i 1950, beskriver den belgiske digter Christian Dotrémont sit indtryk af Heerups nu velbesøgte have i den lille bogserie Cobra Biblioteket:

"Der fandtes her, ikke anbragt på jorden, men voksende op af jorden, som har skabt dem, en flora af sten, en formens encyklopædi, en stor ubevægelig myretue, majestætisk men hyggelig, en mark med fugle, væsener og ting, der gav mig indtryk af at være kommet på besøg i Universet, som om jeg var død. For ingen af disse sten var døde, ingen af disse sten var sten. De forestillede intet, ikke engang sten, de var alt, indbefattet sten. Ligesom Tommeliden såede småsten for at kunne genfinde vejen, har Heerup sået disse store sten, som er blevet det, de var, og som ikke holder op med at blive, for at vi skal genfinde vor vej, som vi stadig mister under vore egne trusler, realitetens vej. Han elsker stenene, og han genskaber dem i sit eget billede i sin have." [1]

3 Highlights på Museer: Heerup Museet

Haven, eller "Pladsen" som Heerup kalder den, bliver resten af livet værksted, galleri og ikke mindst socialt mødested for Heerup og de mange, som ønsker at opleve kunstnerens værker og smittende humør. Som sådan bliver haven også en væsentlig del af Heerups selvforståelse og afgørende for fortællingen om den entusiastiske Rødovre kunstner, der arbejder bedst under åben himmel og i kontakt med sine omgivelser.

1950-1960

I 1950'erne er Heerups udtryk fuldt udviklet og hans karriere vel kørende. Årtiet er præget af stor kreativitet og produktivitet. Han kaster sig med stor glæde over en lang række udsmykningsopgaver i stort format på skoler, teatre og husgavle såsom den berømte mælkegavl i Sølvgade i København i 1953. I det lille format arbejder han med plakater, bomærker, katalogforsider og endda frimærker. Også børne- og sangbøger kaster han sig over. "Skralde og Kladde" fra 1952 er skrevet til og om børnene Ole og Nanna, og barneuniverset er en formidabel legeplads for Heerup, som senere også kreerer bogen "Nis og Nutte" samt en burlesk børnebog om Mozart, der først udgives efter hans død. Også sangbogen "Fløjte Huggas Billedbog" fra 1953, som indeholder en række af Heerups mange musikkompositioner i tæt sammenhæng med tekst og billeder, viser en finurlig interesse i barnets univers.

Samtidig arbejder Heerup flittigt med grafikken. Særligt en serie sort-hvide litografier udmærker sig. Heerup klunsede, som den sande tingfinder han var, litografistenene fra litograf Christian Sørensen. Han bragte dem hjem til haven, hvor han udviklede de mange motiver med flot fornemmelse for stenenes uregelmæssigheder. I linoleumssnittet udfører Heerup desuden en række "fantasier" i stort format – alle med udgangspunkt i forbillederne H. C. Andersen, Mozart og ikke mindst Rembrandt. "Gammel kærlighed ruster ikke,"[1] sagde Heerup selv om sin livslange beundring for den hollandske maler, hvis skæbnesvangre liv han gentagne gange tog under kærlig behandling. Heerup beskrev arbejdet med linoleum som "et stuearbejde for lange mørke vinteraftener."[2] Hans linoleumssnit var oftest sort-hvide. Et bevidst valg som symboliserede årstidens dramatiske vekslen mellem lys og mørke. "Det sort-hvide syn" som han også kaldte han det,[3] var et stringent og kontrastfuldt udtryk reserveret til netop dette materiale, som i modsætning til f.eks. litografiet kunne bearbejdes hjemme i den lille lejlighed i Nedertoften. Mange af de populære sort-hvide motiver fandtes således primært i ganske små oplag i 1950'erne og blev først sidenhen genoptrykt i større oplag.

En anden motivisk udvikling forekommer med Heerups mange udlandsrejser i 1950'erne. Først nu rejser Heerup igen efter 2. verdenskrigs lukkede grænser. Det være sig i forbindelse med f.eks. den store MoMA udstilling i 1950, CoBrA udstillingen i Belgien i 1952 og i Holland i 1957 eller som gæst på Kunstakademiets studieture. Rejserne går til henholdsvis Italien (1950, 1954), Spanien (1952), Tyrkiet (1954), Grækenland (1954), Polen (1955), Norge (1955), Sverige (1955), Tyskland (1958) og Holland (1960). De mange nye indtryk af fremmede kulturer og skikke bearbejder Heerup i sine værker, hvor alt fra spanske havnearbejdere og matadorer, græske templer og møllehjul til tiggere og nonner blandes ind i Heerups ellers typisk danske nisse- og Madam Blå univers. Samlet set vidner Heerups rejseskildringer om en vedvarende socialrealistisk interesse i menneskets hverdag og gøremål på tværs af landegrænser.

På den personlige front sker der store ændringer i Heerups liv. I 1950 dør moderen Sera, en afgørende begivenhed for Heerup der blev kaldt til hendes sygeseng, tog cyklen for at sige farvel men til stor fortrydelse kom for sent. Derfor var der i Heerups optik ikke længere noget, der hastede mere.[4] Mindet om Sera ærede Heerup bl.a. ved nytårsaften og juleaften at kysse den buste, han havde lavet af sin mor. "Det er ligesom, når H.C. Andersen kyssede et træ i Frederiksberg Have i en lykkefølelse. Det er en måde at anråbe guderne på,"[5] forklarede han om dette lille ritual.

Med sorgen over tabet af Sera forankres cyklen yderligere i Heerups selvforståelse som omdrejningspunkt for personlige anekdoter, men også som et kraftfuldt symbol ladet med personlige erfaringer fra Heerups voksenliv og forbundet med det oldgamle symbol livshjulet. Også i linoleumssnittet "På livsvejen" finder vi

3 Highlights på Museer: Heerup Museet

Heerup på cyklen, nu kørende ad en livsvej formet som en rød tube maling. Bag ham ser vi en kvindeskikkelse: Heerup har igen forelsket sig efter skilsmissen fra Mille. Kvinden med det lange sorte hår hedder Marion Carla Edith Hansen, født Brock (1911). Også hun er optaget af kunstens verden. Som konservator arbejder hun bl.a. på kalkmalerier og finder heri store ligheder med Heerups arbejde med symboler, flader og konturer. Hun bliver hans forretningsfører og foretrukne kvindemodel - og i 1958 hans hustru.

1960 - 1970

I 1960'erne nyder Heerup stor popularitet. Han udfører et stort antal bestillings- og udsmykningsopgaver, heriblandt en del portrætter af fhv. undervisningsminister Jørgen Jørgensen(1963), Professor Mogens Fog(1964), museumsdirektør Knud W. Jensen(1966-67) samt fhv. socialminister Børge H. Jensen(1968).

Også i det offentlige rum er der bud efter Heerup. Som billedhugger udfører han skulpturgruppen ved Toldkammeret, nu Amaliehaven, i 1960-62, udsmykningen ved Bisbebjerg i 1962 og ved Vesterbros Ungdomsgaard i 1963, Heerups have i Esbjerg i 1964 samt skulpturgruppen til Hareskovens motorvej i 1969. Granitten har fortsat en særlig plads i Heerups hjerte, og hans unikke forståelse for de enkle former virker tiltrækkende på mange. Om tilgangen til det skulpturelle arbejde i sten fortæller Heerup i Min Arbejdsbog fra 1966:

"Stenens natur, dens styrke og tyngde giver respekt, og kun ved hjælp af kærlighed kan man overvinde den modstand, som den yder ved bearbejdningen. Granitten er "Naturens hårdkogte æg", og netop i dette materiale må stenskulpturen blive en sammensmeltning af naturens og kunstnerens vilje. Stenens tiltrækkende kraft ligger deri, at den med sin form og farve viser, hvad jeg ønsker at se. Mangfoldige organiske former ligger der, og vil fødes." [1]

Respekten for naturens materialer og væsen fornægter sig ikke. Stenens urkraft fylder i Heerups processer, og hans utraditionelle arbejdsmetoder er præget af en næsten romantisk indstilling til det hårde fysiske arbejde. I 1963 udfører Heerup desuden en totempæl i en baggård i Nyhavn. Med stor respekt for naturens materialer benytter han nedrevne træstolper til sin omtrent 6 meter høje skulptur af en indianerhøvding med en nøgen kvinde stående på skuldrene. Såvel udformning som den oprindelige placering understreger menneskets pagt med dets omgivelser. Indianeren er som stenhuggeren et billede på det fysiske og skabende menneske, og denne figur optager i lighed med parforholdstematikken en stor plads også i Heerups malerier. I dag står totempælen fra Nyhavn foran Heerup museum - til minde om Heerups bidrag til kunsten.

Interessen for Heerups mangfoldige billedunivers medfører bl.a. Virtus Schades værk om Heerup i 1967, hvor forfatterens fascination af kunstneren som "en poet under skiftende former. En altid forelsket, der hylder vekslende sider af kunsten og livet"[2] sætter Heerups livsværk i perspektiv. Få år senere udgiver J. Roos og Jens Jørgen Thorsen den lille portrætfilm "Et år med Henry", der med eksperimenterende farver og klipning dokumenterer kunstnerens originale persona og processer.

Heerup er nu en moden kunstner i sin egen ret med udbredelse herhjemme og internationalt. Sammen med vennen Carl Henning Pedersen vælges han til at repræsentere Danmark ved Biennalen i Venedig i 1962, og han deltager i store udenlandske udstillinger som Verdensudstillingen i New York i 1964, Biennalen i Sao Paulo i 1965 og Moderna Muséet i Stockholm i 1967 samt en omfattende vandreudstilling af CoBrA kunst i USA. I 1966 modtager Heerup Statens livsvarige hædersgave. Han vælger at bruge pengene til at oprette Heerup legatet, der - dengang som nu - skal gavne unge seriøse kunstnere. Selv har Heerup, hvad han skal bruge, og hans beskedne livsstil forandres ikke af den stigende efterspørgsel.

Året efter afholder kunstmuseet Louisiana en stor retrospektiv udstilling i anledning af Heerups 60 års fødselsdag. Museet ser tilbage på hans bidrag til dansk kunst, og Heerup selv ser også tilbage. I den elskede

3 Highlights på Museer: Heerup Museet

litografiske mappe "Legedage" fra 1969 fortolker Heerup med stor energi anekdoter og minder fra barndomsårene på Nørrebro.

1970 - 1980

I 1972 bliver Heerup endelig anerkendt som "hel" kunstner. Ikke billedhugger alene, ej heller eksklusivt maler. Han bliver for 2. gang valgt til at repræsentere Danmark på Venedig Biennalen - denne gang dog både med malerier, skulptur og grafik. Hvor Heerup til tider følte sig trist til mode over at blive kendt eller valgt for kun ét aspekt af sin samlede produktion, står det efterhånden klart, at Heerups kunstneriske virke er kendetegnet ved stor sammenhængskraft uagtet valg af materiale eller metode.

I 1970 laver han bl.a. 4 oliemalerier i stort format til Kamsax Kollegiet i Lyngby, som motivisk favner både det gamle og det nye. Litterære og mytologiske referencer fremstår side om side med Heerups genkendelige symboler. Konturstregerne lyser op i de enkelte værker og farveholdningen er typisk Heerup'sk med traditionel brug af komplementærfarver men også med en snert af det nærmest fluorescerende. Heerup arbejder stadig modigt og nysgerrigt med det maleri, han har udforsket siden ungdomsårene.

"Som jeg blander farver på paletten, blander jeg motiver på lærredet eller masonit pladen. Selv om man arbejder efter en skitse kan der ske forandring under det afgørende arbejde. Jeg er på opdagelsesrejse. Alt kan inspirere: rørelser inden i mig og uden om mig." [1]

Heerup prøver også kræfter med helt nye udtryksformer, da han i 1970'erne indgår en række mindeværdige samarbejder med eksempelvis Irma og Den kongelige Porcelænsfabrik. En uforlignelig produktion af bl.a. plakater, dåser, brocher og platter vidner om, at Heerup i høj grad var eftertragtet, ja nærmest et brand i sig selv, og desuden havde evnen til at imødekomme kundernes mange forskelligartede forespørgsler. Samtidig fortæller de historien om hans umådelige arbejdsglæde og kreativitet. "Glæden ved at arbejde skuffer aldrig" fortæller Heerup. "Jeg tror, der kan tales om evig arbejdsdrift. Der er noget varigt ved den, som stiller den over de andre følelser." [2]

Således er 1970'erne præget af utallige udstillinger som i 1977, hvor Heerups 70 års fødselsdag fejres med udstillinger i Nikolaj Kirke, på Kunstakademiet, Nordjyllands Kunstmuseum, Galerie Gammel Strand og Holstebro Kunstmuseum. Den brede befolkning har en interesse i at hylde Heerup, men Heerup har også en dybfølt interesse i dem. Han arbejder ihærdigt for at få kunsten ud til så mange som muligt, særligt via udsmykningsopgaver i det offentlige rum eller store oplag af grafik bl.a. i samarbejde med kunstforeninger. Mest af alt ønsker han at dele glæden ved det at være menneske med beskueren. Hans sociale instinkt er veludviklet, og han betoner humanistiske værdier som tryghed, sundhed, arbejde og naturligvis familien. Værdier som omhandler det konkrete liv, og som medvirker til at cementere hans status af folkeeje. "Jeg vil nødig lyde indbildsk", udtalte Heerup til forfatteren Virtus Schade, "men der er noget om, at jeg er folkelig. På den måde, at jeg er forståelig. Folk elsker, at de ligesom kan støtte sig til noget." [3]

1980 - 1993

Selv på sine ældre dage var friluftsmennesket Heerup i fuld vigør. I en alder af 80 kørte han vanen tro cykelturen fra hjemmet i Vanløse til haven i Rødovre. Der på Kamstrupvej 96 lå hans kreative oase, hvor såvel børn, kunstnere og kongelige som nysgerrige nisser aflagde visit. Haven i Rødovre var Heerups elskede arbejdsplads i mere end 40 år, og et symbol på en brydningstid i dansk kunst, hvor livet og kunsten smeltede sammen i mere end én forstand. Det var et personligt og nærmest magisk sted, men aldrig lukket for omverdenen. Heerups kunst opstod "så naturligt, som når man sår et frø og en plante vokser," [1] skrev Ejler Bille engang, og utvivlsomt lå Heerups utæmmelige kreativitet i evnen til at holde inspirationen evigt nær.

3 Highlights på Museer: Heerup Museet

Heerup var vitalist. Han mistede aldrig forbindelsen til jorden, himlen, eller solen. Tværtimod mente han, at han skyldte naturen at bade, hvis det var badevejr eller altid at sidde, hvor solen var.[2] Denne kærlighed til lyset og livet balancerede han med sin kunstnersjæl. "Faderen er virkeligheden. Fantasien moderen,"[3] sagde han. Og sandt nok er der i alt smukt en sådan dynamik af noget sanset og noget følt, hvor to så at sige bliver til én. Heerup levede et langt liv i kunstens tjeneste, og da man i 1987 fejrede hans 80 års fødselsdag, skete det med et fakkeltog fra Thorvaldsens Museum til Kunstforeningen på Gammel Strand. Helt tilbage i 1867 havde en af Heerups store helte, H. C. Andersen, opnået den samme ære. Man kan kun forestille sig den glæde, Heerup må have følt ved dette slægtskab og denne folkets hyldest. Blot nogle få år senere malede han sit sidste maleri derhjemme og siden hen enkelte oliekriddtegninger på plejehjemmet, hvor han tilbragte den sidste tid frem til sin død i 1993. Den 5. juni blev han begravet på Assistens Kirkegården, hvor han som lille dreng havde opsøgt sine forbilleder og tilbragt mange timer. På Heerups gravsten ses som motiv en lille, men højt elsket nisse i blått, taget fra sangbogen Fløjte Huggas Billedbog. Med nissehuen på hovedet og blokfløjten i hænderne sidder denne følgesvend tilbage i dag som et minde om en kunstnerisk ener.

"Nissen er ikke bare et symbol på julen, men på et lille rart væsen i tilværelsen, som man kan hygge sig med hele året. Ikke i klar sol, men når det er lidt halvmørkt. Når man er god ved den og lægger et par malerier ud til den - så kommer den... Storm P. skrev engang til mig, fordi jeg havde sagt noget om ham og nisser til en avis: "også jeg elsker nissen. Lad os aldrig glemme ham." [4]

Den selvudnævnte formand for Nissernes Fagforening i Rødovre og Vanløse forstod om nogen nissens væsen. Dens barnagtige udseende kunne snyde, men nissens uvisse alder, livserfaring og særlige evner var en anden side af dette symbol på fantasien og overgangen til voksenlivet. Med Heerups egne ord:

"ja kære nisser trolde, ærkeengle og mærkelige dyr osv. ... Hvad skulle vi gøre uden jer, uden fantasien? Kunstens største inspirator." [5]

Mit sted – billeder af Heerups Rødovre

7. februar til 27. juli 2014

Mit sted er en udstilling om særlige steder i Vanløse og Rødovre, der, som landemærker, dukker op i mange af Heerups værker. Men det er også en udstilling om at høre til et sted, at have sit eget sted.

Uanset hvor Heerup bevægede sig hen i verden forblev navlestrengen til hans sted, haven i Rødovre, intakt. Formodentlig var det derfor, han foretrak at cykle, hvor end han skulle hen. Cyklen holdt ham inden for en acceptabel afstand, så han altid var i stand til at vende om, vende hjem. Cykelturen fra lejligheden i Vanløse til haven og værkstedet i Rødovre var Heerups livsvej og en nærmest rituel handling, som han gentog dag efter dag. Turen fra øst til vest var som en besværgelse, en bøn til hverdagen, og steder han passerede fandt med tiden vej ind i hans værker. Således kan vi i udstillingens store mængde af malerier og grafiske værker finde Damhusengen med fuglelivet og de gamle træer, Rødovre Kirke, Rødovre Skole, Vandtårnet og ikke mindst billeder af rejsens mål - haven på Kamstrupvej.

I udstillingen sættes Heerups billeder af Rødovre sammen med andre kunstneres billeder af byen. Nysgerrigt ser vi stederne med flere øjne og opdager, at det ikke længere er samme sted. For steder er ikke bare i sig selv, men skabes af den, der ser. Og med tiden forandres både vi og stedet. I sine værker formår Heerup at fastholde stedet og gøre det til et symbol, en abstraktion over stedet med alle dets tider,

3 Highlights på Museer: Heerup Museet

synsvinkler og historier. Heerup viser os, at der trods omskifteligheder og forskellige synsvinkler er noget betryggende i kirkens let genkendelige silhuet og i skoleportens stadige invitation til erindring.

Heerup kunne formidle det at høre til som ingen anden kunstner, og måske netop derfor virkede han tilgængelig for sine omgivelser. Mange spor satte han i det nære gennem logoer til lokale skoler, lodsedler, apotekerkuverter, plakater til velgørenhed, litografier til foreninger og salg af værker til naboer og andre som kom forbi. Og mange i Rødovre og omegn værner om deres helt egne oplevelser af at have kendt kunstneren fra villavejen i Rødovre, som slingrede af sted med cykelkurven fyldt af alverdens skraldefund.

I udstillingen Mit sted inviteres du til at slingre med på livets cykeltur, forbi Heerups sted, mit sted, deres sted, vores sted, skolen, kirken, byen, arbejdet og hjemmet. Undervejs skulle vi gerne blive en smule klogere både på det konkrete sted og på det at høre til.

Heerups skraldeskulpturer:

Henry kunne godt lide at finde ting. Som barn gik han på opdagelse. Han kiggede efter ting folk havde smidt ud. Han syntes det var synd for de gamle ting. At folk ikke ville ha dem længere.

Hans mor tjente ikke mange penge. De måtte spare. Så de smed ikke ting ud. De blev genbrugt.

Det blev Heerup ved med. Da han blev voksen samlede han sten rundt omkring i byen. Dem tog han med ud på pladsen. Her blev de til skulpturer.

Og når han cyklede ud i haven, samlede han også de ting op, som han fandt. De blev lagt i store bunker rundt om i haven. Og her kunne han hente ting, når han skulle lave en skulptur.

Der var alt muligt i bunkerne. Gamle cykelhjul, kasser, barnevogne, træpinde, havelåger, køkkensager, koste og børster, gamle radioer, ølkapsler, tandhjul, dukkehoveder..... Alt muligt. Heerup synes de gamle ting er fine. Fordi de har patina. Det betyder at man kan se, at de er slidte. Det gør tingene smukke, syntes Henry.

Når Henry sætter tingene sammen kan man godt genkende dem. Skovlen er stadig en skovl. Men den er også noget andet. Den er også hoved på uglen.

En af de allerførste ting, Henry fandt, var en død rotte. Den havde været død så længe, at den var helt tørret ind. Den lavede Henry én af sine allerførste skrammelskulpturer af. Da folk første gang så den, syntes de den var mærkelig. Den kan man se på Holstebro kunstmuseum.

Skrammel og skrot er ting folk ikke længere bruger. Det bliver smidt ud. I dag kommer det på genbrugspladsen. I gamle dage kom de på lossepladsen. Nogen gange blev de også bare smidt langs vejen – eller i naturen. Det var her Henry fandt tingene.

Henry mente, at han gav tingene nyt liv, når de blev brugt i skrammelskulpturerne. Så genopstod de. De fik et nyt liv. I dag ville man kalde det Henry gjorde for genbrug.

Heerup siger, at alle kan lave skraldeskulpturer. Det er bare at gå i gang. Børn har altid lavet skrammelskulpturer siger han. De har bare ikke vidst at det var kunst. Det kræver bare, at man bruger sin fantasi. Og søm, skruer, tråd og lim.

De fleste skraldeskulpturer ligner noget. De skal forestille noget. En fugl eller et menneske. De har titler som Uglen, Grammofon-manden, Træmanden, strygebræts-madonna, Soldaten, Kineseren og Livsmøllen.